

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστὸ ἔτος καὶ εἶναι ἑτησία. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

29 Ἰουνίου 1886

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΪΧΤΑΛ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1833—1835

[Συνέχεια ἴδε προηγ. φύλλον]

Ἀμφοτέρας τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἔγραψεν ὁ Εἰχτάλ πρὸς τὸν ἐν Ναυπλίῳ φίλον καὶ συναδέλφον του Roujoux.

«Λαμία 16]28 Δεκεμβρίου 1834.

Φίλτατε,

Προχθές, Παρασκευὴν, ἐπέστρεψα ἐνταῦθα ἐκ τῆς ἐκδρομῆς μου εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ. Ἀνεχώρησα ἐντεῦθεν τὸ παρελθὸν Σάββατον, ἐν μέσῳ πυκνῆς χιόνος, διὰ τὸ χωρίον Βαρυμπόπι, ὅπου κατοικεῖ ὁ γέρον Πσοκαλᾶς, πενθερὸς μιᾶς τῶν ἀδελφῶν τοῦ κ. Χατζίσκου. Ἐκασσε τρεῖς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μὴ τὴν ἀφήσῃ εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, τώρα δὲ τὴν κτίζει πάλιν διὰ τετάρτην φορὰν. Πρὸς τοῦτο θὰ δαπανήσῃ δύο χιλιάδας δραχμᾶς. Θὰ ἔχῃ δύο πατώματα, μὲ τέσσαρα χωρίσματα ἕκαστον, θὰ εἶναι δὲ παλάτιον καθ' ἑαυτὸ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καλυβῶν τὰς ὁποίας καὶ μόνας βλέπει τις εἰς αὐτὰ τὰ μέρη.

Τὸ Βαρυμπόπι κεῖται πλησίον τῶν χωρίων Μάκρеси, Ἀρχάνι καὶ Παλιούρι, τὰ ὁποία ὁ κ. Κωλέττης καὶ οἱ φίλοι του ἠγόρασαν. Αἱ γαῖαι αὗται εἶναι ἐξαιρετοί, ἢ τοποθεσία των λαμπρὰ ὅσον καὶ ἡ ποιότης τῆς γῆς. Ἀπόδειξις τοῦτου καὶ ἡ προθυμία μεθ' ἧς οἱ κάτοικοι συνέρχονται ἐνταῦθα. Τὰ δύο χωρία Μάκρеси καὶ Ἀρχάνι, πλησίον ἀλλήλων κείμενα, περιέχουν πληθυσμὸν ἐπαρκέστατον, ἐν γένει δὲ ὅλη ἡ μεταξὺ Λαμίας καὶ Βαρυμποπίου πεδιάς (ἐξ ὧρων δρόμος,) φαίνεται κατακημένη ὄχι ὀλιγώτερον πάσης ἀλλης γνωστῆς μου ἐν Εὐρώπῃ ἐξοχῆς. Τοῦτο ἀναμφιβόλως ὀφείλεται εἰς τὴν ἄκραν τῆς γῆς εὐφορίαν καὶ εἰς τὴν γειτνίασιν τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας, ὅποθεν ὁ πληθυσμὸς τῆς Φθιώτιδος ἔλαβεν οὐκ ὀλίγην προσαύξησιν. Ἐντούτοις, καίτοι τοσοῦτον καλὰς τοποθετημένα καὶ κατακημένα, τὰ χωρία ταῦτα εὐρίσκονται εἰς ἔλεεινὴν κατάστασιν. Οἱ χωρικοὶ δὲν κατοικοῦν εἰς οἰκίας,

ἢ καὶ εἰς καλύβας, ἀλλ' ἐντὸς εἶδους παραπημάτων ἐκ κλάδων πλεκτῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιστρώσεως. Εὐρίσκόμενος ἐντὸς αὐτῶν, νομίζεις ὅτι εἶσαι εἰς τὸ ὑπαίθριον, ἐὰν ἀνάψῃς πῦρ, κινδυνεύεις νὰ καύσῃς τὸ οἶκημα ὀλόκληρον. Καὶ ὅμως δὲν θὰ ἦτο δύσκολος ἐπίστρωσις τις ἐκ πηλοῦ. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι τοσοῦτον ἐξενευρίσθησαν ὑπὸ τῶν συμφορῶν ὅσας ὑπέστησαν, ὥστε οὐδὲ μέχρι τοῦ σημείου τοῦτου δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἐνέργειά των.

Ἀφοῦ ἐπέρασα δύο ἡμέρας μετὰ τοῦ γέροντος Πσοκαλᾶ καὶ ἔμαθα παρ' αὐτοῦ διάφορα πράγματα ἀξιάκουστα (ἐδέησεν ἐνίοτε νὰ προσφύγω εἰς τὰς γνώσεις τοῦ Δημήτρη, ὡς διερμηνέως), μετέβην εἰς Ὑπάτιν, ὅπου ὁ Χατζηπέτρος καὶ ἡ σύζυγός του μὲ ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν μικρὰν των οἰκίαν μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης. Ὁ κ. Κωλέττης ἔλαβε τὴν καλοσύνην νὰ μὲ συστήσῃ εἰς τὸν ἐξάδελφόν του, ὥστε εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ὀφείλω τὴν πρόθυμον ταύτην ὑποδεξιῶσιν. Πρώτην ταύτην φορὰν εὐρέθην ἐνώπιον ζεύγους ἀντιπροσωπεύοντος τὸν φεουδαλισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον δὲ ἐπιδεικτικαὶ συζητήσεως καὶ ἂν εἶναι αἱ ἀξιώσεις τῶν τοιούτων ἀρχόντων, — τῶν ὁποίων τὴν καταστροφὴν ἤρχισεν ὁ Ἀλῆ πασᾶς καὶ συνεπλήρωσεν ἡ ἐπανάστασις, — ἠμολογῶ ὅτι μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἐπανεῖδον ἐκεῖ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐκείνην, αἱ ὁποῖαι πανταχοῦ καὶ πάντοτε συνοδεύουν τὸ ἐπιφανὲς τοῦ γένους. Ἐθαύμασα πράγματι τὸν Καπετάνον, διατηροῦντα ὡπωσδήποτε, καὶ ἐν μέσῳ τῆς παρουσίας στενοχωρίας, τὴν λαμπρὰν ἐνδυμασίαν καὶ τὸν πολῦτιμον ἵππον του. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτου τῆς θετικότητος ἀξίζει νὰ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι τινὲς διατηροῦντες μετὰ πάσης θυσίας τὸ πάθος τῆς μεγαλοπρεπείας.

Γνωρίζεις βεβαίως τὴν σύζυγον τοῦ Χατζηπέτρον. Ἐξ ὅσων γυναικῶν εἶδα μέχρι τοῦδε ἐν Ἑλλάδι ἐξέχει αὕτη καὶ διαφέρει. Βεβαίως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς διατρεῖ τὴν συναίσθησιν «τῆς εὐγενοῦς καταγωγῆς τῆς», τὸ ἐκδηλοῖ δὲ καὶ διὰ τῶν τρόπων καὶ τῆς ἡμιλίας τῆς· μολὰταῦτα ὅμως νομίζω ὅτι κατάρθρωσε νὰ γείνη καὶ καλὴ νοικοκυρὰ, πρᾶγμα σπάνιον καὶ τοῦτο εἰς τὰ μέρη ταῦτα. Ἐὰν ὑπάρχωσι πολλοὶ τοιούτου

εἶδους γυναῖκες εἰς τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας, ἃς σπεύτη ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος νὰ τὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὸ βασιλείον του.

Ὁ περιμενόμενος τὴν τετάρτην ταχυδρόμος ἔφθασε τὴν παρασκευὴν. Ὁ χθεσινὸς (τοῦ Σαββάτου) δὲν ἔφθασεν ἀκόμη μέχρις ὥρας—ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς.—Ἐλπίζω ὅτι θὰ μοι φέρῃ ὀλίγας λέξεις σου. Παρῆλθε μὴν ἀφότου σὲ ἀπεχωρίσθην καὶ εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ μάθω τί γίνεσαι. Ἐφημερίδας εἶδα μέχρι τῶν τῆς 1ης Δεκεμβρίου μόνον. Ἐξ αὐτῶν ἔμαθα τὰ ἐν Ἀθήναις συμβαίνοντα, τὴν ὑπουργικὴν ἐν Γαλλίᾳ μεταβολὴν καὶ τὰς ἐπιτυχίας τοῦ Ταφιλπουζῆ (1), τὰς ὁποίας ἄλλως ἐγνωρίζομεν ἤδη ἐνταῦθα. Ἐκ τῶν εἰδήσεων τούτων ἡ σημαντικώτερα διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι νομίζω ἡ τελευταία. Τὸ κίνημα τοῦ Ταφιλπουζῆ δὲν ἔχει πλέον τὸν χαρακτῆρα μικρᾶς τοπικῆς ἀνταρσίας· πρόκειται περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἀλβανίας. Ἀνεξαρτήτως τῶν σπουδαίων συνεπειῶν, τὰς ὁποίας τὰ συμβάντα ταῦτα δύνανται νὰ ἔχουν ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὑπάρχει καὶ ὁ ἄμεσος κίνδυνος τῆς ἀναζωπυρώσεως τῆς ληστείας κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ, ἐὰν δὲν ληφθῇ πρόνοια περὶ ὀργανισμοῦ σώματος στρατιωτῶν εἰς τὰ σύνορα.

Ὡς πρὸς τοὺς Βρυαρούς, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τοὺς Γερμανοὺς ἐθελοντάς, τρεῖς πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀπεπειράθησαν νὰ λιποτακτῆσωσι πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν, ἀφοῦ ἐκλεψαν τοὺς ἀξιοματικούς των, ἀλλὰ συνελήφθησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῆς χωροφυλακῆς.

Ἐλησμόνησα νὰ σοῦ ἀναφέρω, γράφων περὶ Ὑπάτης, ὅτι ἐπισκέφθην τὰς γαίας Θεσμιά καὶ Καράλη, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Σπερχειοῦ. Ὡς πρὸς τοποθεσίαν δὲν παραβάλλοντα πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης γαίας. Πρὸς μεσημβρίαν ὑπέρεκειται ἡ Οἶτη. Αἱ ἐκ τῶν ὀρέων καταπίπτουσαι πέτραι καλύπτουν τὰ ὑψηλότερα μέρη τῶν γαιῶν, τὰ δὲ ταπεινότερα κατακλύζονται ὑπὸ τῶν νερῶν, πολλαχοῦ δὲ αὐταὶ μετεβλήθησαν εἰς ἔλη. Ἡ γεινίασις τῶν Τούρκων τοῦ Πατρατζικίου εἶχε φυγαδεύσει τοὺς κατοίκους, εἰς τρόπον ὥστε αἱ ἐν λόγῳ γαίαι εἶναι σήμερον ἔρημοι, καλύπτονται δὲ ὑπὸ θάμνων καὶ καλάμων. Ἀπαιτοῦνται μεγάλαι δαπάναι διὰ νὰ ἐκχερωθῶσιν. Οἱ μόνον ἐπ' αὐτῶν ἤδη κάτοικοι εἶναι οἰκογένειαι τινες ἐκ Θεσσαλίας τὰς ὁποίας ὁ Χατζηπέτρος ἔπεισεν, ὡς μὲ ἐπληροφόρησε, νὰ μείνωσιν ἐκεῖ, καθ' ἣν στιγμὴν ἠτοιμά-

(1) Ὁ Ἀλβανὸς οὗτος ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1831 εἰσέβαλεν εἰς Ἀργολίδα ὡς σύμμαχος τῶν ἀντιπάλων τοῦ Κυβερνήτου. Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1833 ἐπανέστη ἐν Ἀλβανίᾳ κατὰ τῆς Πύλης καὶ ἐληλάτησε τὴν Ἄρταν. Τὰ Τουρκικὰ στρατεύματα δὲν ἴσχυσαν νὰ τὸν ἐξοντώσωσιν, ἡ δὲ ἀνίστασις του ἔλαβε μεγαλειτέρας διαστάσεις κατὰ τὸ 1834, ὡς ἐν τῇ ἄνωθι ἐπιστολῇ ἀναφέρεται. Ἦτο ἐν συνεννοήσει μεθ' Ἑλλήνων ὀπλαρχηγῶν, τινὲς δὲ καὶ συνεπολέμου μετ' αὐτοῦ.

ζοντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἀηδιάσασαι ἐκ τῆς ὑποδοχῆς τὴν ὁποίαν εὗρον ἐν Ἑλλάδι.

Πάντες ἐδῶ μοι λέγουν ὅτι ἐὰν θέλῃ ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐλυκῆσθαι μετοίκους ἐκ Θεσσαλίας πρὸς ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι, ἀνάγκη νὰ διοργανίσῃ ἐπὶ τούτῳ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ζητονίου, μεταβάλλουσα αὐτὴν διοικητικῶς. Χθὲς μοι ἔλεγεν ὁ Μανσόλας ὅτι τὴν προτεραιαν ἤλθον πρὸς αὐτὸν οἰκογένειαι τινες ἐκ Θεσσαλίας, τῶν ὁποίων τὰ σκεπάσματα ἐκρατήθησαν εἰς τὰ σύνορα τὴν νύκτα, καὶ νύκτα ψυχροτάτην, διότι ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσιν ὑπὸ τοῦ τελωνείου αἱ κατόται καὶ τὰ σκεπάσματά των, τὴν δὲ νύκτα τὸ τελωνεῖον εἶναι κλειστόν. Ἄλλ' εἰς τὰ σύνορα δὲν ὑπάρχει οὔτε οἰκία οὔτε καταφύγιόν τι, ὥστε ἐδέησε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ γυναικόπαιδα τὸν δρόμον των μέχρι Λαμίας, ἀσκεπῆ καὶ ἀπροφύλακτα, τὸ δὲ πρῶτ' ἔφθασαν οἱ ὁδοιπόροι κινῶς ἔχοντες εἰς τοῦ Μανσόλα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ δύο κατόπιν ἡμέρας ἔπεσε πολλὴ χιὼν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ στείλωσιν εἰς Φούρκαν ἀνθρώπους διὰ νὰ μεταφέρωσι τὰ πράγματά των! Ἐὰν θέλωσι τελωνεῖα, πρέπει τοῦλάχιστον νὰ μένωσιν ἀνοικτὰ τὴν νύκτα, ἢ νὰ ὑπάρχῃ καταφύγιόν τι παρ' αὐτά.

Εὐχαρίστως ἔμαθα ὅτι ἡ Γραμματεία τῶν Ἐσωτερικῶν ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἐπαρχῶν ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν. Τοῦτο δύναται νὰ εἶναι βάσις νέου συστήματος, συμφωνεῖ δὲ πρὸς ὅσα διὰ προλαβούσης μου σοὶ ἔγραφα περὶ τῆς ἀνάγκης ταιούτων ἐξετάσεων καὶ ἐρευνῶν. Ὑποθέτω ὅτι τὸ ὑπουργεῖον προεκάλεσε τὸ μέτρον τοῦτο.

Φιλοξενουμαι εἰς τοῦ Μανιτάκη. Ὁ Χατζίσκος ἔχει ἐργάτας εἰς τὸ δωμάτιον τὸ ὁποῖον κατεῖχον εἰς τὴν οἰκίαν του. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου εἰς Ὑπάτην τῷ εἶπον ῥητῶς ὅτι δὲν θὰ ἐπανεέλθω εἰς τὴν οἰκίαν του. Τὸν ἐστενοχώρουν, παρεκτός δὲ τούτου ἀπέθνησκα τοῦ ψύχους ἐκεῖ. Ὡς ἐκ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν ζύλων δὲν εὐρίσκονται ἀνθρακες εἰς Λαμίαν. Ἄλλ' οὔτε μαγγάλι εὐρίσκει τις. Τὸ νεόνυμφον ζεῦγος φλέγεται τοσοῦτον ὑπὸ ἔρωτος, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πεισθῶσιν ὅτι ἐγώ, ὁ μὴ ἐρωτευμένος, ἐκρύωνα δεινῶς καὶ ὅτι ἐν ἔλλειψι ἀνθράκων ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ μοι δοθῇ χόβολη. Εἰς τοῦ Μανιτάκη εἶμαι πλέον ἐλεύθερος, καθὸ ἄγαμοι καὶ οἱ δύο.

Διὰ μίαν τῶν προλαβουσῶν ἐπιστολῶν μου σοὶ ἔγραφα ὅτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ ὑπουργεῖον. Ἐλπίζω ὅτι ὁ αὔριον περιμενόμενος ταχυδρόμος θὰ μοι γνωστοποιήσῃ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν τοῦ κ. Κωλέττη. Διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἐγκλείω τὴν ἐπίσημον αἰτήτην μου περὶ παρατάσεως τῆς ἀδείας μου. Πρωτοκόλλησέ την, ἐὰν πρόκειται νὰ δοθῇ κα-

ταφατική ἀπάντησις. Εἰς τοιαύτην δὲ περίπτω-
σιν ζήτησε, παρακαλῶ, παρὰ τῆς Νομαρχίας
διαβατήριον (διὰ τὴν Λάρισσαν) διὰ τὸν ὑπηρε-
την μου Κυριακὸν Δημητρίου, πρὸς τὴν μητέρα
τοῦ ὁποίου στέλλεις τὴν ἐγκλειστον.

Καταγινομαι εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνι-
κῆς. Μετὰ τινων ἡμερῶν σπουδὰς σκοπεῶν νὰ
ἀναχωρήσω εἰς Λάρισσαν, ἐπανερχόμενος διὰ
Λεβαδείας, Εὐβοίας καὶ Σύρας. Ἄλλὰ, ὅπως
δήποτε καὶ ἂν τροπολογηθῶσι τὰ περαιτέρω σχέ-
διά μου, δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς
τοῦ ταξιδίου μου ἤδη ἐξετελέσθη. Καλῶς ἢ κα-
κῶς καταφέρω νὰ ὁμιλῶ τὰ Ἑλληνικά. Μετὰ
τοῦ Τσουκαλᾶ καὶ τοῦ Χατζηπέτρου ἠδυνήθη
νὰ συνεννοῶμαι. Ἡ πρώτη δυσκολία ὑπερενικηθή,
τὰ λοιπὰ θὰ ἔλθωσι μὲ τὸν καιρὸν.

Δευτέρα, 29 Δεκεμβρίου

Σήμερον, μέχρι τῆς 10 ὥρας, τὸ ταχυδρομεῖον
τοῦ Σαββάτου εἰσέτι δὲν ἦλθε

—
Λαμία, 1 Ἰανουαρίου 1835

Ὁ Δρόσος θεωρεῖ τὴν ἐγκατάστασιν ἀποίκων
δύσκολον, ἀλλ' οὐχὶ ἀδύνατον. Ὁ Γῶγος λέγει
ὅτι οἱ ἀποικοὶ θὰ ἐξοικωθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων,
οἵτινες δὲν δύναται νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ἡ γῆ
ἐφ' ἧς ἐγεννήθησαν, δύναται νὰ φέρῃ καὶ ἄλλους
ἀνθρώπους ἐκτὸς αὐτῶν, — ἢ ὅτι ἀνθρωποὶ μὴ τη-
ροῦντες τὴν τεσσαρακοστὴν δὲν εἶναι Τούρκοι.
Συνωμίλησα καὶ πάλιν περὶ τοῦ κεφαλαίου τού-
του μετὰ τοῦ Χατζίσκου, ἡ δὲ γνώμη του εἶναι
ὅτι ζυγισζομένων τῶν ὑπὲρ καὶ τῶν κατὰ, τὸ ὑ-
πὲρ ὑπερέχει. Ἀλλὰ πῶς νὰ ῥίψῃς ἀποίκους ἐν τῷ
μέσῳ Ἐφόρων, δεκάτων, κτλ; Ὁ ἐφετερινὸς δεκα-
τισμὸς ἐπροξένησε μεταξὺ τῶν ἐπὶ τοῦ Τουρκικοῦ
Ἑλλήνων (οἱ πάντες μοὶ τὸ ἐπαναλαμβάνουσι,
φοβερὰν ἐντύπωσιν

Ἐπεθύμουν νὰ γνωρίζω τί κάμνετε τώρα εἰς
Ναύπλιον; Ὁ καιρὸς παρέρχεται πάντοτε ἐν ῥα-
διοιουργίαις; Ἐὰν δὲν προσέξωσιν, ἡ ἀφύπνισις θὰ
ἐπέλθῃ τρομερά! Ὅποιον ποτὲ ἔθνος εὐρέθη εἰς
τὴν παρούσαν θέσιν τῆς Ἑλλάδος; Ἡ γῆ ἀκαλ-
λιέργητος, οὐδεμία βιομηχανία, — οὐδὲ ἐν ἐργο-
στάσιον, — δ χωρικός ἀγοράζει ἐκ τῶν ξένων τὸν
ἄρτον του, τὰ ὀλίγα ἐνόμματα ὅσα φέρει, τοὺς
βόας του, τοὺς ἵππους του, τὰ ἐργαλεῖά του, τὸ
ποτήριόν του, ἕως καὶ αὐτὰς τὰς σανίδας του.
Ἡ τοιαύτη εἰσαγωγὴ ἐξώθεν ἠδύνατο μέχρι τι-
νὸς νὰ μὴ εἶναι κακόν, — ἠδύνατο μάλιστα νὰ
εἶναι καλόν, ἐὰν ἡ γεωργία παρῆχε βᾶσιν συναλ-
λαγῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ γεωργία μένει νεκρὰ δι'
ἑλλειψιν μέσων.

Νομίζω καθῆκον τῆς Γραμματείας τῶν Ἐσω-
τερικῶν τὸ νὰ προκαλέσῃ ἔρευναν περὶ τῆς ἀλη-
θῶς ἀνηκούστου καταστάσεως ταύτης τῶν πραγ-
μάτων καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ ἀναλόγως σχέδιον

ἐνεργείας. Ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσῃς περὶ τούτου μετὰ
τοῦ Κωλέττη.

Δὲν ἤμην ποτὲ ἄνθρωπος τῆς ἐξοχῆς, ἀλλὰ
νομίζω ὅτι καθόσον παρέρχεται ἡ νεότης γίνομαι
τοιούτος. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ μόνη μου φιλοδοξία θὰ
εἶναι ἡ ἀπόκτησις μικρᾶς γωνίας γῆς εἰς ὠραίαν
τινὰ τοποθεσίαν. Τοῦτο ἐπιθυμοῦμαι καὶ σύ, ὥστε
ἀποσυρόμεθα ὁμοῦ. Συμφωνεῖς;

Ἐὰν δὲν ἤμην τόσον βραδύνουσι, θὰ προώδεα
περισσότερον εἰς τὰ Ἑλληνικά. Κατῶρθωσα ἐν
τούτοις νὰ ἐννοῶ καὶ νὰ ἐννοῶμαι. Ἀλλὰ ἐπιθυμῶ
νὰ ἐπιστρέψω εἰς Ναύπλιον *τελειοποιημένος*.

Ἄσπασμους πρὸς τὸν Hill καὶ τὸν Πονηρόπου-
λον. Τὰ σεβάσματά μου πρὸς τὸν κ. Rouen καὶ
τὸν κ. Κωλέττην.

Τὸ ἐσπέρας.

Ἐμεινεν ἡ ἐπιστολή μου σήμερον. Ὁ Χατζί-
σκος δὲν μὲ ἐπληροφόρησε καλῶς περὶ τῆς ὥρας
καθ' ἣν ἀναχωρεῖ ὁ ταχυδρόμος. Θὰ μείνῃ μέχρι
τῆς Δευτέρας. Μικρὸν τὸ κακόν.

Εἶδα εἰς τὰς σήμερον ληφθεῖσας ἐφημερίδας, τὴν
'*Αθηναῖν* καὶ τὸν *Χρόνον*, ὅτι ζητεῖται μεγάλη
τῆ φωνῆ ἡ ἀποφυλάκισις τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἰδοὺ
πῶς ἐπέρχονται τὰ ἀποτελέσματα. Συμπεραίνεις
ὅτι δὲν μετεβλήθη ἡ γνώμη, τὴν ὁποίαν ἐξέφρα-
σα εἰς Ἀθήνας, ἂν δὲ ἡ χρεῖα τὸ καλέσῃ δύνα-
σαι νὰ κάμῃς τὴν κατάλληλον χρῆσιν τοῦ εἰς
χειράς σου ἐγγράφου.

Ζητεῖται καὶ Ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεῖα. Νομίζω
ὅτι τὴν θέλουν καὶ ἐνταῦθα διὰ λόγους ἰδίου.
Τὸ πρᾶγμα θ' ἀπολήξῃ ἐκεῖ. Ὑπάρχουν πολλὰ
θεμελιώδη ζητήματα μὴ δυνάμενα ἄνευ τούτου
νὰ διευθετηθῶσιν, οἷον ἡ οἰκονομικὴ θέσις τοῦ τό-
που, αἱ ἐθνικαὶ γαῖαι, ὁ ἀποικισμὸς. Ὡς πρὸς
τὸ τελευταῖον τοῦτο, δὲν θὰ ἐτόλμων τὸ κατ'
ἐμὲ νὰ προσκαλέσω οὐδ' ἓνα μόνον ἀποικὸν εἰς
Ἑλλάδα, προτοῦ ἀποφανθῇ ἐθνικὴ τις συνέλευσις.

Τὴν ἐσπέραν ταύτην ἔγεινα μάρτυς αὐτόπτης
σκηνῆς σκανδαλώδους ἐν τῷ Ἐπαρχεῖῳ. Ἦλθον
οἱ Ἐθνοφύλακες ἀπαιτοῦντες τοὺς μισθοὺς των,
τοὺς ὁποίους δὲν ἔλαβον πρὸ δύο, νομίζω, μηνῶν.
Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι μένουσιν εἰς τὰ ὄρη ἄνευ ἄρτου,
ἄνευ πυρός, ἄνευ ὑποκαμίτου. Τὰ πρὸς ἀπότισιν
τοῦ μισθοῦ των ὀφείλουσιν νὰ καταβάλωσιν οἱ κά-
τοικοι, — ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν γενομένων διοικητι-
κῶν μεταβολῶν, οἱ μοίραρχοι, ὑπομοίραρχοι, ἐνω-
μοτάρχαι καὶ χωροφύλακες ἰδιοποιήθησαν τὸ δι-
καίωμα τῆς εἰσπράξεως, τὰ δὲ χρήματα εὐρί-
σκονται σήμερον Κύριος οἶδε πού

[Ἐπεται τὸ τέλος.]

Δ. ΒΙΚΕΛΛΕ